

Controle onder druk

Op basis van onze contacten met Ad de Kanter komt de stichting Batavier tot de volgende voorlopige reconstructie betreffende de door deze “klokkenluider” aangekaarte problemen bij de aanleg van de A4 Delft-Schiedam. Wij hopen dat deze notitie bijdraagt aan de analyse van wat er mis ging in Schiedam gevolgd door het in onze ogen noodzakelijke herstel van adequate controle op de bouw. Wij hebben deze reconstructie voorgelegd aan Ad de Kanter. Hij heeft aangegeven het hier geschetste beeld volledig te herkennen.

Hoe het mis ging in Schiedam: de complexe procedure

Voor de aanleg van de A4 Delft-Schiedam zijn namens Rijkswaterstaat door A4all totaal 11 aanvragen voor omgevingsvergunningen voor diverse bouwwerken (o.a. kunstwerken Kethelplein, verbreding kustwerken A20, landtunnel, verdiepte ligging, geluidsschermen) bij de gemeente Schiedam ingediend. Daar is een lang traject van overleg tussen met name Schiedam, Rijkswaterstaat, de veiligheidregio, Hoogheemraadschap van Delfland en aannemerscombinatie A4all aan vooraf gegaan. Bij projecten van grote(re) omvang wordt meestal een omgevingsvergunning verleend op basis van hoofdlijnen (met toetsing aan onder meer bestemmingsplan, brandveiligheid, tunnelveiligheid en uitgangspunten voor de constructieve berekeningen). In de omgevingsvergunning wordt vermeld, welke gegevens uiterlijk drie weken voor de uitvoering van de betreffende bouwwerkzaamheden ter goedkeuring moeten worden ingediend. Dit vervolgetraject heet “uitgestelde beoordeling”. Indien de gemeente deze stukken door oorzaken van diverse aard niet binnen de vermelde periode kan afronden, kunnen de bouwwerkzaamheden toch gestart worden, maar dit gebeurt dan wel voor eigen risico van de aanvrager c.q. bouwer.

Hoe het mis ging in Schiedam: te weinig menskracht

Zowel de vergunningverlening als de uitgestelde beoordeling vinden plaats binnen het team Vergunningen van de afdeling Integrale Veiligheidsbeleving. Het team Vergunningen (onder leiding van een teamleider) beschikt over uitstekend gekwalificeerde, ervaren en gemotiveerde medewerkers zoals bouwplantoetsers (4), constructeurs (2) en ondersteunende medewerk(st)ers.

Door de afdelingsleiding werd op voorhand al ingeschat dat er een enorme hoeveelheid werk op de relatief kleine afdeling af zou komen. Zo werden al snel twee extra constructeurs ingehuurd, waaronder Ad de Kanter. Een van de vaste constructeurs zou samen met De Kanter de “constructieve veiligheid” van de A4 beoordelen. Zo nodig zou extra menskracht ingezet worden door inhuur dan wel door uitbesteding van controlewerkzaamheden, hetgeen begeleid werd door de twee voornoemde A4 constructeurs.

De Kanter beoordeelde onder andere de landtunnel en de meeste kunstwerken van het Kethelplein; zijn collega behandelde de funderingstechnische zaken van onder andere de bouwconstructies van het Kethelplein en de landtunnel. Aan het Ingenieursbureau van de gemeente Rotterdam werd gevraagd de constructie van de trampassage Brederoweg, de verdiepte ligging en een aantal geluidsschermen te controleren.

Hoe het mis ging in Schiedam: te weinig geld

Gedurende het proces van de uitgestelde beoordeling werden met name dit jaar door A4all bij de gemeente Schiedam steeds grotere hoeveelheden documenten binnen steeds kortere perioden ingediend. Diverse documenten werden door A4all vervolgens op de valreep ook nog eens vervangen door gewijzigde exemplaren. De leidinggevende viel bovendien uit door ziekte. Vervolgens werd door de (vervangende) leiding duidelijk gemaakt, dat inleen en uitbesteding van werk om budgettaire

redenen beperkt moest worden. Dit heeft er toe geleid, dat sinds begin april de werkdruk alleen maar toenam: de hoeveelheid werk was simpelweg te groot voor het steeds kleiner wordende team. Duidelijk werd bovendien dat de plaatsvervangend teamleider, die zelf geen inhoudsdeskundige is, kennelijk de hete adem van A4all en die van de gemeentelijk directie in de nek voelde. Het was ogenschijnlijk belangrijker om aan de gemeentelijke "servicenorm" (korte termijn van afhandeling) en aan de druk van A4all te voldoen, dan de kwaliteit van de beoordeling te handhaven. De druk op het team werd nog groter toen de constructeurs tijdens de controles bij herhaling tekortkomingen vonden. Aannemer A4all wou die bevindingen niet zonder meer overnemen.

Hoe het mis ging in Schiedam: weigerachtige houding A4all

Voor viaducten op het Kethelplein heeft Rijkswaterstaat uiteindelijk TNO ingeschakeld voor een second opinion. Alle bevindingen van de gemeente werden door TNO bevestigd. A4all gaf vervolgens aan de adviezen op te volgen, maar dat bleek slechts ten dele het geval. Uiteindelijk werd opnieuw TNO ingeschakeld, dit keer op kosten van de gemeente, om A4all te overtuigen hun berekeningen aan te passen. Ten aanzien van de gemeentelijke bevindingen over de landtunnel kwam A4all met aanvullende berekeningen, echter met onjuiste uitgangspunten. Rapporten over en weer volgden. Dit alles leidde tot nog meer vertragingen en nog meer kosten (voor Schiedam). Inmiddels had A4all in een 'conceptbrief' aan de gemeente aangegeven, dat verdere vertraging in het goedkeuringsproces onacceptabel was. Gesteld werd, dat de schade voor A4all als gevolg van deze stagnatie in de orde van twee miljoen euro per week zou bedragen, waar men de gemeente "reeds nu voor alsdan aansprakelijk voor stellen". Een definitieve brief is echter nooit ontvangen.

Hoe het mis ging in Schiedam: procedure boven inhoud

De leiding van het team Vergunningen voelde zich onder druk gezet zowel door A4all en ook door de gemeentelijke organisatie. Dat de communicatie met A4all deels verliep via de projectorganisatie Schiedam In Beweging versterkte de positie van Schiedam in deze ook niet. Niet alleen ontbreekt bij Schiedam In Beweging inhoudelijke deskundigheid over bouwzaken, maar voor dit projectteam is eventuele vertraging ook een schadepost: dan stagneert de ontwikkeling die de gemeente beoogt met de sportparken. De medewerker van Schiedam In Beweging werd in de overleggen met Rijkswaterstaat daarmee tot boodschapper in plaats van onderhandelaar. Aanvankelijk heeft de leiding van het team Vergunningen in een poging weer grip te krijgen, getracht met organisatorische aanpassingen de zaak intern nog te redden. Maar dit leidde alleen maar tot meer vertraging en meer stress op de werkvloer.

Hoe het mis ging in Schiedam: de slager mag zijn eigen vlees keuren

Het Schiedamse management bedacht toen (op het punt van de belasting door "thermische effecten" op de tunnel) een nieuwe tactiek: laat Rijkswaterstaat zelf maar een deel van de controles uitvoeren. Men schreef een brief aan RWS, waarin gesteld werd, dat de gemeente er vanuit gaat dat Rijkswaterstaat er zelf op zal toezien dat A4all de eisen conform de door Rijkswaterstaat zelf opgestelde Richtlijn Ontwerp Kunstwerken (ROK) (contractstuk) toepast. Hiermee werd in feite de hele controlefunctie van de gemeente te grabbel gegooid. Toen De Kanter in een persoonlijk gesprek met de teamleiding nogmaals te verstaan kreeg, dat de berekeningen en tekeningen van de geluidsschermen (nagenoeg) ongezien ter goedkeuring afgestempeld dienden te worden, was dat voor hem het moment om op te stappen. Dat was op 7 juni 2013. Ondertussen zijn de wanden van het eerste gewraakte tunnelement gestort en ligt de bouw van de landtunnel op schema.